

WERKBLADEN

 Nationaal Comité
4 en 5 mei

OP HOUTEN BANDEN

**Een gevaarlijke
fietstocht
op de grens
van de
bevrijding**

Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog

AFLEVERING 2: Soldaten in de Biesbosch november 1944

Naam:

Lees dit voor het luisteren:

Leendert moet een belangrijke boodschap van het verzet bezorgen bij zijn oma in Groningen. Hij begint aan zijn reis door Nederland als Noord-Brabant voor een groot deel is bevrijd. Vanuit Terneuzen loopt Leendert naar Axel, om een fiets met houten banden op te halen. Met zijn nieuwe vervoersmiddel gaat Leendert op pad, op naar Groningen!

Vul dit in tijdens het luisteren:

1 Welke codewoorden moet Leendert onthouden?

.....

2 Waarom vieren de mensen in Breda feest?

.....

Beantwoord deze vraag na het luisteren:

3 Waarom moet Leendert vaak omfietsen om op zijn bestemming te komen?

.....

Waarom vindt Leendert de tocht door de Biesbosch spannend?

4

Echt gebeurd

Veel van wat je hoort in deze aflevering is echt gebeurd:

- Tijdens de bezetting moesten mensen soms hun huizen verlaten, omdat de Duitsers verdedigingswerken wilden bouwen of omdat er werd gevochten.
- Een ander woord voor avondklok is spertijd. Tijdens de bezetting moest iedereen tussen acht uur 's avonds en vier uur in de ochtend binnen blijven. Het was verboden om dan nog op straat te komen.

Volg de bevrijding

Vul de plaatsen uit deze aflevering in op de open plekken.

De eerste plek op Leenderts route naar Groningen is Daarna komt hij nog langs, dat al is bevrijd. Hij gaat naar Drimmelen bij de Biesbosch. Aan de andere kant van de Biesbosch ligt Wanneer Leendert daar de rivier oversteekt, kan hij met de veerboot naar zijn eindbestemming voor de nacht, Gorinchem.

Tijdens de vorige aflevering heb je het eerste deel van Leenderts route getekend op de kaart van Nederland. Teken ook de plaatsen uit deze aflevering op de kaart.

Puzzel

Waar gaat Leendert naartoe in aflevering 3? Los de geheime code op en je komt erachter.

A = !	I = ©	R = μ
B = @	J = ™	S = β
C = #	K = ‰	T = =
D = ^	L = †	U = ?
E = *	M = ‹	V = ¥
F = +	N = ›	W = £
G = ®	O = €	X = ¢
H = -	P = §	Y = »
	Q = ¶	Z = •

§ ? = = * ›

Leendert gaat naar:

AFLEVERING 3: Nacht in het bos januari 1945

Naam:

Lees dit voor het luisteren:

Leendert moet een belangrijke boodschap van het verzet bezorgen bij zijn oma in Groningen. Die boodschap zit in een geheime zak van zijn broek. In de vorige aflevering vertrok Leendert uit Zeeland en fietste hij door het net bevrijde Brabant. Vlak voor hij bij de Biesbosch aankwam, kwam hij erachter dat Gorinchem en het gebied ten noorden van de Biesbosch nog in handen van de Duitsers zijn. Leendert is nu in bezet gebied.

Vul dit in tijdens het luisteren:

1 Waarom verblijft Leendert een paar weken in Gorinchem?

.....

2 Waarom moet Leendert schuilen in Bunnik?

.....

.....

Beantwoord deze vragen na het luisteren:

3 Waarom heeft Leendert onderweg geen eten meer?

.....

4 Waarom namen de nazi's wraak op de bevolking in Putten?

.....

Volg de bevrijding

Vul de plaatsen uit deze aflevering in op de open plekken.

Na een flinke griep kan Leendert verder richting

Groningen. Hij fietst vanuit door de polder naar Vianen waar hij de Lek moet oversteken. Daarna komt hij door

....., waar hij moet schuilen.

Na een tijdje kan Leendert verder fietsen en via Leusden komt hij aan in Nijkerk. De volgende dag komt Leendert aan in een afgebrand dorp,

het is Wat een ellende, waar was Leendert toch aan begonnen? Zal hij terugkeren naar Zeeland of toch doorfietsen naar Groningen?

Tijdens de vorige afleveringen heb je een deel van Leenderts route getekend op de kaart van Nederland. Teken ook de plaatsen uit deze aflevering op de kaart.

Echt gebeurd

Veel van wat je hoort in deze aflevering is echt gebeurd:

- De winter van 1944-1945 is koud en in de steden in het westen van Nederland, zoals Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, raakt het eten snel op. Dit wordt de Hongerwinter genoemd. Veel mensen trekken naar boerderijen in Oost-Nederland om voedsel te zoeken. Ze ruilen soms dure sieraden voor een paar aardappels.
- De spoorlijn bij Bunnik vormde een verbinding met Duitsland. Daarom was deze spoorlijn een doelwit voor Engelse bommenwerpers. Tijdens de oorlog gaat regelmatig het

luchtalarm af in Bunnik, dan werd er geprobeerd de spoorlijn te bombarderen.

- Tijdens de oorlog ontstaan tekorten aan arbeiders in de Duitse fabrieken. Daarom dwingen de Duitsers Nederlandse mannen om in Duitsland aan het werk te gaan. Tijdens de oorlog werken er meer dan een half miljoen Nederlandse dwangarbeiders in Duitsland.
- In 1944 kwam een Duitse officier om tijdens een verzetsactie in de omgeving van Putten. De Duitsers namen wraak en staken honderd Puttense huizen in brand. Meer dan zeshonderd mannen uit het dorp werden opgepakt en naar concentratiekampen gedeporteerd. Na de oorlog keerden maar 48 mannen terug.

AFLEVERING 4: **Belofte maakt schuld**

februari 1945

Naam:

LEes dit voor het luisteren:

Leendert is onderweg naar Groningen om een belangrijke boodschap van het verzet te bezorgen. Die boodschap zit in een geheime zak van zijn broek. In de vorige aflevering fietste Leendert in bezet gebied. Hij kwam door het uitgebrande Putten. Ineens leek het erop dat Leendert verdwaald was. Het was al donker en hij bezeerde zich ook nog eens. Hij ziet het niet meer zitten. Zou hij zijn tocht opgeven?

Vul dit in tijdens het luisteren:

1 Waarom laat boer Van den Brink Leendert niet gaan?

.....
.....

2 Waarom kan Leendert lange tijd niet verder fietsen vanuit Epe?

.....
.....

Beantwoord deze vragen na het luisteren:

3 Waarom gaat Jet met Leendert mee?

.....
.....

4 Waarom zit de schuur van boer Van den Brink zo vol met mensen?

.....
.....

Volg de bevrijding

Vul de plaatsen uit deze aflevering in op de open plekken.

Nadat Leendert heeft besloten door te gaan naar Groningen, vraagt hij de weg naar Hoog-Soeren, bij Apeldoorn. Daar kan hij in de schuur overnachten. Eind februari kan Leendert door, hij moet ver fietsen naar zijn volgende bestemming Daar verblijft hij bij de familie Van Essen, waar hij vrienden wordt met Mannes. Maar Leendert moet door in de richting van Assen. Op weg daarnaartoe overnacht hij bij de boswachter op de Zijn eindbestemming begint steeds dichterbij te komen, zal Leendert op tijd zijn?

Tijdens de vorige afleveringen heb je Leenderts route getekend op de kaart van Nederland. Teken ook de plaatsen uit deze aflevering op de kaart.

Digitale kaart

Vraag je juf of meester om naar deze website te gaan: tiny.cc/OHBM.

Hier vind je een digitale kaart met de route die Leendert al heeft gefietst. Er staat ook extra informatie op, deze plekken hebben een groen symbool met een sterretje. Deze website heb je **N**odig voor de volgende opdracht.

Echt gebeurd

Veel van wat je hoort in deze aflevering is echt gebeurd:

- In september 1944 ging Operatie Market Garden van start. Dit was een grote aanval van de geallieerden. Via Nijmegen en Arnhem proberen de geallieerden Duitsland binnen te trekken. Maar ze worden verslagen bij Arnhem. De bevrijding van Nederland stopt onder de grote rivieren.

- Tijdens Operatie Market Garden worden de inwoners van Arnhem weggestuurd. Er wordt heftig gevochten in de stad. De inwoners vluchtten naar steden in het noorden zoals Epe, Apeldoorn en zelfs naar Friesland.
- Tijdens de bezetting zijn er op verschillende plekken in Nederland mensen ondergedoken in bossen of onder de grond.

Gebruik de digitale kaart

5 Op welke plaatsen in Nederland zijn er mensen ondergedoken in bossen of onder de grond?

.....

.....

6 Bij welke brug in Arnhem mislukte Operatie Market Garden?

.....

7 Waarom kreeg deze brug na de oorlog een nieuwe naam?

.....

.....

AFLEVERING 5: Een envelop met een foto april 1945

Naam:

Lees dit voor het luisteren:

Leendert heeft veel meegemaakt onderweg naar Groningen. Hij sliep in een schuur vol Arnhemse vluchtelingen en was bijna zijn fiets kwijt. Toen Leendert eindelijk in Epe was, brak ook nog eens het hout van zijn fietsband! Het duurde lang voordat hij verder kon fietsen. Leendert moest opschieten om op tijd in Groningen aan te komen! Gelukkig kreeg hij hulp van Jet, zij wist de kortste weg. Zal het Jet en Leendert lukken om op tijd de brief af te leveren?

Maak dit voor het luisteren:

Op alle werkbladen die jij hebt gemaakt staan roze letters verstopt. Heb jij alle letters kunnen vinden? Schrijf ze hieronder op:

--	--	--	--	--	--	--	--

Deze letters zijn heel erg belangrijk, ze vormen de naam van de verrader! De letters staan alleen nog niet in de goede volgorde. Kun jij Leendert helpen en van de letters de naam van de verrader maken? De verrader heet:

--	--	--	--	--	--	--	--

Vul dit in tijdens het luisteren:

1. Waarom doen Jet en Leendert alsof ze verkering hebben?
-

2. Waarom kunnen oma, Jet en Leendert dagenlang het huis niet uit?
-
-

Beantwoord deze vragen na het luisteren:

3. Wat zit er in de envelop van Leendert? (Of maak een snelle schets van de inhoud ergens op dit werkblad.)
-
-

4. Waarom geeft Leendert de envelop niet aan de twee mensen van het Gronings verzet?
-

Volg de bevrijding

Tijdens de vorige afleveringen heb je Leenderts route getekend op de kaart van Nederland. Maak de route van Leendert af op de kaart.

Echt gebeurd

Veel van wat je hoort in deze aflevering is echt gebeurd:

- In april 1945 werd er heftig gevochten in Groningen tussen de Duitsers en Canadezen. Deze strijd noemen we de slag om Groningen. De gevechten hielden dagen aan, uiteindelijk wonnen de Canadezen en was Groningen bevrijd.
- De Waddeneilanden werden pas later bevrijd. Texel werd op 20 mei bevrijd, Terschelling op 29 mei, Vlieland op 31 mei, Ameland op 3 juni.
- Schiermonnikoog was het allerlaatste stukje Nederland dat bevrijd werd. Na de bevrijding van Groningen vluchtten Duitse militairen naar het eiland. Pas op 11 juni gingen de laatste Duitsers daar weg.

